

Tocqueville en de huidige stand van zaken in Amerika -8

Petra Bolhuis &
Theo Meereboer
Maieutiek 2018

Tirannie van de meerderheid

- “De meerderheid heeft in de Verenigde Staten dus een immense feitelijke en een bijna even grote opiniërende macht, en wanneer zij zich eenmaal achter een bepaalde zaak heeft geschaard, is er om zo te zeggen geen enkele hindernis meer die haar opmars kan tegenhouden of zelfs maar kan vertragen, en haar de tijd geeft om te luisteren naar de klachten van hen die *en passant* door haar worden vermorzeld.
- De gevolgen van deze situatie zijn funest en gevaarlijk voor de toekomst.” (270)

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Risico inschatting Tocqueville

- Er is gelijkheid én er is vrijheid.
- De organisatiestructuur is *bottom up* en de president wordt gekozen door de meerderheid via kiesmannen (zie voor hoe blz. 145-156)
- De burgers zijn politiek zeer actief en participeren in de rechtspraak en via associaties in de politiek.
- Toch ziet Tocqueville een risico namelijk de tirannie van de meerderheid.

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Geen buffer in het systeem tegen machtsmisbruik

“En wat mij in Amerika het meest tegen de borst stuit, is niet de extreme vrijheid die er heerst, maar de weinige waarborgen die men er vindt tegen de tirannie.

Wanneer een man of een partij in de Verenigde Staten onrecht wordt aangedaan, tot wie wilt u dat hij zich wendt? Tot de publieke opinie? Die wordt gevormd door de meerderheid. Tot de wetgevende macht? Die vertegenwoordigt de meerderheid en gehoorzaamt die blindelings. Tot de uitvoerende macht? Die wordt benoemd door de meerderheid en dient haar slaafs. Tot de gewapende macht? Dat is niets anders dan de meerderheid onder de wapens. Tot de jury? De jury, dat is de meerderheid, bekleed met het recht vonnissen te vellen: zelfs de rechters worden in bepaalde deelstaten door de meerderheid gekozen. Hoe onbillijk en onredelijk de maatregel die u raakt ook is, u moet zich er dus aan onderwerpen.”

(274)(Zie als voorbeeld de noot over negers op blz. 275)

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Tegenbewegingen in de democratie

In Amerika is dé tegenkracht tegen centralisatie van de macht de associatie.

Maar nu de mogelijkheden om tot een associatie te komen grotendeels van geld afhankelijk worden lijkt vooral de gelijkheid daaronder te lijden, maar uiteindelijk lijdt de democratie eronder.

Vandaag de dag spelen geld en lobbyisme een grote rol.

- Toch zien we in reactie op Trump veel bottom up activiteit in de democratie.
- “Ideas, not anger, are the catalyst for social change.” (Jim Downs in WP Sept.2017)

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Wat is vrijheid?

- Benjamin Constant (1767-1830)
- Vrijheid van de klassieken
  - Vrijheid om politieke soevereiniteit te hebben en invloed te hebben in de staat.
- Vrijheid van de modernen
  - Vrijheid van inmenging van de overheid in persoonlijke levenssfeer van het individu.

Maieutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Positieve en negatieve vrijheid

- Berlin 1958 *Two concepts of liberty*;
- **Negatieve vrijheid** = gebied van geen beperking/inmenging om dat te doen wat je wilt.
- **Positieve vrijheid**= wat of wie is de bron van waaruit iemand kan bepalen óf je iets doet
- Groot verschil of je gelooft dat 'het goede leven' eenvormig is, of altijd in schurende pluraliteit gestalte zal krijgen.

Maleutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Men maakt elkaar onvrij

- In de vrijheid gaat men zich aanpassen aan de meerderheid; men wil verkozen of verkocht worden. De voortdurende bejubeling van zichzelf en elkaar maakt beter monddood dan tiran of inquisitie. (278)
- De meerderheid dwingt, juist als er welvaart is, af dat iedereen zich gelijk gedraagt. Als iemand last van iets heeft, wordt de wet te hulp geroepen.
- "Wat Amerika als voordeel heeft is dat ze alleen een bestuurlijke centralisatie heeft en geen administratieve centralisatie heeft zoals Europa." (284)
- Maar de FBI en de NSA, maar ook WhatsApp en Google leggen alles vast van hun burgers of klanten.)

Maleutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Onvrijheid in een tijd van overvloed

- De stem van een deel van het volk wordt niet meer vertegenwoordigd in het democratische krachtenveld.
- De rol van multinationals ondermijnt de democratie die op nationaal niveau georganiseerd is.
- Korte termijn eigenbelang wordt bediend door commercie die ook geen lange termijn eigenbelang heeft bij de publieke sfeer.
- Iedereen is nog relatief vrij binnen zijn negatieve vrijheid, maar dwingt - vanuit de gedachte van gelijkheid - anderen om zich op een wijze te gedragen die zijn belangen niet schaadt (claimcultuur)

Maleutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Vrijheid wordt geofferd voor veiligheid

- Waar in Amerika veel aandacht is voor negatieve vrijheid zien we dat er met een beroep op de veiligheid afstand van wordt genomen. Zo gauw er sprake is van oorlog in de breedste zin van het woord spreekt de federale macht en dus het leger.
- NSA, FBI, CIA hebben daardoor meer bevoegdheden dan in Europa mogelijk zou zijn.
- De macht van de president neemt daardoor ook toe.

Maleutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Gelijkheid wordt geofferd

Voor veiligheid:

- Inreisverbod voor mensen uit bepaalde Arabische landen,
- Afluisteren, vastleggen van reizen van niet-Amerikaanse staatsburgers, toegang tot internetservers enz.

Maar ook voor economische redenen:

- Belastingmaatregelen ten behoeve van de rijkste 1 procent,
- Handelsonderzoek vanuit 'America first' ideologie,

Maleutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7

Andere ondemocratische maatregelen:

Het blad Foreign Affairs (mei/juni2017) vraagt zich af of de democratie in Amerika in gevaar is;

- De Checks and balances worden onderuit gehaald,
- Kosten van verkiezingen (op veel niveaus) maken geld, i.p.v. de meerderheid doorslaggevend,
- Stemdistricten worden zodanig heringedeeld dat de regerende partij er voordeel van ondervindt,
- Rechters in het Hooggerechtshof kunnen nu door een simpele meerderheid (i.p.v. 60 stemmen) worden benoemd.

Maleutiek_2018 Tocqueville en Amerika nu-7